

dne 1. oktobra 1913 za namestnika deželnega odbornika dr. Gregorčiča, a je fak-tično opravljal vse posle deželnega odbo-rnika. Dr. Gregorčič je bil izvoljen za pra-vega deželnega odbornika samo zaradi tega, da ga je mogel deželni odbor poslati v deželni šolski svet. Sedaj se je dr. Fran-ko prostovoljno umaknil in je prevzel de-želnoodborniške posle dr. Gregorčič. Go-riški deželni odbor je sestavljen sedaj ta-ko: deželni glavar dr. Faidutti, sloven-ska deželna odbornika Dominko in Gre-gorčič, italijanska deželna odbornika Pi-nuncij in Flego.

—g— **Cepljenje koz v Gorici.** Dne 18. t. m. je cepil mestni protofizik dr. Bramo v otroškem vrtcu in v mestni dekliški šoli Codelli, dne 19. v šoli in otroškem vrtcu na Studencu, via Alvarez, dne 20. pa v ljudski šoli deželne kmetijske šole Podturnom in na učiteljski.

—g— **Goriški deželni uradniki** so do-bili tret. mes. plačo za tri mesece naprej. In sicer zaradi tega, da si morejo nabavi-ti živil. Učitelji in učiteljice dobijo dvo-mesečno plačo naprej. — Kar dobijo, mo-raj seveda vrniti v mesečnih obrokih.

—g— **Mestno knjižnico v Gorici** so zaprli. Zaprta ostane na nedoločen čas. Tako razglajajo s strani mestne uprave.

—g— **Kraška šolska mladina »Rde-čemu križu«.** Šolski otroci sežanskega okraja so, zavedajoč se vzvišene naloge »Rdečega križa«, tedensko nanašali svoje prihranke svojim učiteljem in tako nano-sili po malih vsotičah skupaj K 235.02 ter jih po c. kr. okrajnem šolskem nadzorni-ku M. Kantetu v Sežani darovali Gospe-jini pomožni podružnici »Rdečega križa« v Sežani. Ta plemeniti čin kraške šolske mladine, ki zbujajo dobro nado v nje pri-hodnost, dela čast njenemu učiteljstvu in veselje vsem dobrim srcem, je vreden vsega priznanja in pohvale.

—g— **Iz Volč nam pišejo:** Tukajšnje učiteljstvo je nabralo 80 K 50 vin., ki smo zanje nakupili volne, iz katere je šolska mladina pletla različne oblačilne izdelke. Te smo izročili domačim vojakom.

—g— **Učitelj Valentin Doljak v ru-skem ujetništvu.** Zadnjič smo naznanili, da se že pol leta ne ve nič, kje se nahaja Va-lentin Doljak, učitelj v Batah, vojak 27. domobranskega polka. Dolgih šest mese-cev je mislila nanj mlada žena njegova, starši in sorodniki. Sedaj pa naznanja voj-noinformacijski urad v Gorici, da se na-haja Doljak Valentin, vojak 27. domo-branskega polka, zdrav v ujetništvu v Bobrvu v guberniji Voronež v Rusiji. Ve-selje vlada v Doljakovi rodovini zbog te vesti.

—g— **Pogreša se Pavel Medič,** učitelj v Gabrovci pri Komnu, poddesetnik pri 27. domobranskem pešpolku, 6. stot-nija. Od 15. oktobra že ni glasu o njem.

—g— **Izpitni za vrtnarice v Gorici** se vrše dne 12. junija, dne 21. junija bodo iz-piti za ženska ročna dela. Prošnje je tre-ba predložiti tekom meseca maja.

—g— **Pokopali so v Gorici** gospo Ano, soprogo profesorja Povšiča, rojeno Podgornikovo. Umrla je ravno na dan druge obletnice svoje poroke. Prej je bila učiteljica. Blag ji spomin!

Tržaške vesti.

—t— **Iz ruskega ujetništva** se je — kakor poroča »Edinost« — oglasil tovariš Emil Adamič, učitelj na Ciril-Methodovi šoli v Trstu in slovenski skladatelj. Naha-ja se v Trojeku (Taškent).

—t— **Na občnem zboru ženske po-družnice C. M. D.,** vršečem se dne 15. t. m., je poudarjala predsednica gospa Sla-vikova, da je dosegla imenovana podruž-nica v preteklem letu rekord, ker znaša podružnični promet nad 10.000 K.

—t— **Plemenita darila.** Da počaste spomin na svojega milega in nepozabne-ga sorodnika prof. Matka Mandiča, so darovale družine Mandič-Brnčič: Slo-venski družbi sv. C. in M. v Trstu 100 K; Istrski družbi sv. C. in M. v Istri 100 K; Bratovščini hrv. ljudi v Istri v Kastvu 100 K; Dijaškemu podpornemu društvu v Pazinu 100 K; Dijaškemu podpornemu društvu v Voloskem 100 K; Dijaškemu podpornemu društvu v Trstu 50 K in Vzgojevališču sv. Jožefa v Trstu 50 K.

—t— **V deželno komisijo za preskrbo v domovino vračajočih se vojakov** sta bi-la imenovana med drugimi: Karel Brun-lechner, ravnatelj dekliške ljudske šole, in Adolf Endler, ravnatelj meščanske šole.

—t— **Tržaška hranilnica in posojil-nica** je na svojem občnem zboru dne 3. t. m. darovala od svojega čistega dobička med drugim tudi društvom, ki so: Kmetij-ska družba za Trst in okolico 800 K; Di-jaško podporno društvo v Trstu 1000 K; Moška podružnica družbe sv. Cirila in

Metoda 400 K; Ženska podružnica družbe sv. Cirila in eMetoda 200 K; Tržaška po-družnica »Slovenskega Planinskega Dru-štva« 100 K; Dijaško društvo v Pazinu 100 K; »Narodna delavska organizacija« 500 K; Podporno društvo za slovenske di-jake koroške, Celovec 30 K; Podporno društvo slovenskih visokošolcev na Du-naju 100 K; Podporno društvo slovenskih visokošolcev v Gradcu 100 K; Podporno društvo slovenskih visokošolcev v Pragi 100 K; Akademično društvo »Slovenija« na Dunaju 50 K; Akademično ferialno društvo »Balkan« v Trstu 100 K; Akade-mično društvo slovenskih agronomov »Kras«, Dunaj 20 K; Slovensko akade-mično društvo »Tabor« v Gradcu 50 K; Učiteljsko društvo za Trst in okolico v svrhu razširjevanja šolarskih knjižnic 50 kron; »Tržaški Sokol« 100 K; za sloven-sko trgovsko šolo v Trstu 5000 K; »Glas-bena Matica« v Trstu 400 K; Šolska ku-hinja podružnice Cirila in Metoda pri Sv. Mariji Magdaleni (zgornji in spodnji) 100 kron; za tiskanje slovenskih učnih knjig (Društvo slovenskih profesorjev, Ljub-ljana) 300 K.

Splošni vestnik.

Učiteljske Novine pišejo zopet simpa-tično o našem »Popotniku«. Tudi objavl-ja jo citate iz naših člankov »Šola v ne-varnosti«.

Novi novci. Ker se je izkazalo, da ne zadostujejo v prometu se nahajajoči ni-kelnasti novci in da jih posebno v indu-strijskih okrajih jako primanjkuje, je vla-da sporazumno s kraljevsko ogrsko vlado sklenila, nakovati in izdati nove novce po 10 vinarjev in vsekakor tudi po 20 vinar-jev iz novega srebra (zmes iz 50% bakra, 40% cinka in 10% niklja). Ti 10vinarski novci so se začeli izdajati 10. maja t. l. Nakovali jih bodo pa le toliko, kolikor jih je neobhodno potrebno, največ pa za 20 milijonov kron. Novci bodo glede velikosti in teže popolnoma enakj nikelnastim nov-cem, le kovinašta barva in pa natisk na reverzni strani bosta drugačna.

Proti muham. Bolgarski medicinski svet je izdal brošuro, v kateri priporoča razna sredstva za pokončevanje muh, ki so največje prenašalke nalezljivih bole-zni. — S pokončevanjem muh pa ne sme-mo čakati poletja ali celo jeseni, ampak moramo začeti takoj, ko se pojavijo prve muhe. Kdor spomladi pokonča eno muho, jih pokonča tisoče!

Znamke za invalide. C. in kr. vojno-oskrbovalni urad se priporoča tem potom vsem ljudskim krogom za nabiranje pi-semskih znamk. Sprejemajo se rabljene poštne znamke vsega sveta, vse vojno-pošemske znamke in navadne avstrijske znamke od 50 vinarjev dalje. Te znamke se zbera, uredijo in potem prodajo v ko-rist vojaškim pohablencem. Zbirke naj se pošilja na: C. in kr. vojnosooskrbovalni urad, Dunaj IX., Berggasse 16. Ker je to podjetje prav posebno človekoljubnega pomena, se pričakuje od strani slav. ob-činstva najširše udeležbe.

Proti slepi veri, ki jo javnost rada daje napram raznim fantastičnim vestem — pa naj prihajajo iz še tako motnih virov — so ostro nastopili »Ostravski Listy« na Moravskem. Pišejo namreč: »Fantazija je sploh nevarna, a v sedanjih časih še po-sebno. Sedaj vidimo, koliko ljudi je ravno zaradi nje prišlo v navzkrižje s paragrafi. Velik del krivde na tem je tudi na tistem časopisu, ki drvi za — dobičkom! To se kaže kot največji škodovalec svojega na-roda, zakaj z ene strani uničuje moralčno sposobnost ljudstva za presojanje, z dru-gre strani pa s svojimi nedolžnimi, po sen-zaciji hlepečimi vestmi daje pobude člo-veški fantaziji. Nemalo krivde pa je tudi na strani površnih čitateljev. Češki žurna-list, pošten politični delavec, sporoča ljud-stvu, kar se mu zdi potrebno in koristno, a če ne more ali ne sme, raje molči! Treznost časopisja zmanjšuje uveljavlje-nje človeške fantazije in vzgaja ljudi, ka-kršnih potrebuje naša bodočnost. Fanta-zija gre na roko hinavstvu, ovađstvu in zlobi! Imponujoči mirnosti naj se pridruži imponujoča treznost in sposobnost preso-janja!«

Proti sovraštvo. »Slovenec« z dne 12. t. m., št. 107, stran 5, piše do-slovno: Zapoved ljubezni, temeljni zakon krščanstva, tudi sedaj v vojski ni odprav-ljen. In če je res, da ljubezni slepi, je še bolj resnično, da slepi sovraštvo, in sicer še bolj in zato je nekrščansko in krivično. Posebno še, če mu ni treba poznati nobe-ne mere proti posameznikom enega na-roda, proti ujetim in izgnanim. Smešno in blazno je, da se besede sovraštva stavijo za vsakdanji pozdrav, da se otroke uči teh besed, da se v mlada srca cepi sovraštvo kakor ljujlo, ki pohotno poganja, da me-

sto ljubezni, ki je vendar cvetka blagoslo-va. Ne smemo prepevati nobenih psalmov preklinjevanja. To ni pošten, odkrit in mogočen boj! — Te lepe in krščanske be-sede beremo v »Westdeutsche Arbeiter-zeitung«, glasilo katoliških delavskih dru-štev v zahodni Nemčiji. Tedaj ne več: »Gott strafe!«

Nemški glas o poznavanju Slovanov. Berlinski socialnodemokratski »Vorwärts« prinaša iz peresa posl. Šmerala znamenit članek, ki obžaluje, da v Nemčiji ne po-znajo zadostno čeških razmer. Nemška znanost ima svoje specialiste za vsak po-jav, za vsak predmet. Vsaka vrsta favne ima v Nemčiji svojega znanstvenega stro-kovnjaka, vsako deželo v Afriki prouču-jejo nemške ekspedicije. A kje je na ka-kem vseučilišču v nemški državi učenjak, ki bi veljal kot poseben poznavalec če-škega naroda, njegovega življenja, njego-vega položaja, njegovih želj? Nemci so dostopni za individualitete drugih narodov in so bili vedno ponosni na svoj lastni kozmopolitizem. Ali ni potem čudno, da imajo take nejasne domneve ravno o tem, kar jim leži blizu, o Avstriji in še poseb-no o avstrijskih Čehih?! Voja je povzdi-gnila zanimanje za Avstrijo. Žurnalisti, politiki, vojniki prihajajo preko meje, da enkrat na lastne oči spoznajo Avstrijo. Ali Avstrija ni le Dunaj in Budimpešta, ampak tudi Krakov, Ljubljana, Trst in tu-di veliko glavno mesto ob berlinski progi: Praga! Če se po vojni razmere v central-ni Evropi uredijo nanovo, nastopi med dru-gimi tudi važni politični problem, da li se v interesu obeh sosedov posreči na pri-meren način, da se v okvirju Avstrije in centralno-evropske skupine uredi organi-zacija življenja češkega naroda in njega razmerja do skupnosti nemškega naroda ter da se tako v tem delu Evrope trajno zagotovi narodni mir, ki ga je izsilila višja sila.

Vsi papirji dražji. Sedemdeset tvornic papirja v Avstriji, na Ogrskem in Hrvat-skem razpošilja skupno okrožnico, ki na-znanja, da so povišale cene vsem papir-jem od 15% do 20%. Papir za časopise je v nižji vrsti, za urade, trgovce itd. pa višji. — Zato so sklenili tudi tiskarji, da temu primerno povišanje cene tiskarskim izdelkom. Cene so poskočile tudi vsem ostalim potrebščinam v tiskarnah.

Sprejemanje v kadetne šole. Z za-četkom šolskega leta 1915/16 (sredi sep-tembra) se bodo sprejemali aspiranti z namembno za c. kr. deželno brambo v I., II. in III. letnik ene izmed pehotnih ka-detnih šol za v državnem zboru zastopa-nih kraljestev in dežel in v I. letnik ko-njeniške kadetnice. Sprejem v druge kot zgoraj označene letnike je nedopusten. Sprejemni pogoji se nahajajo v »Predpi-sih o sprejemu aspirantov v c. in kr. ka-detne šole« (izdaja z leta 1900 z dodatki iz leta 1902 in 1905). Prošnje je vlagati najkasneje do 20. julija t. l. Sprejem onih, ki so pri črnovojniškem izbiranju spo-znani za sposobne za črnovojniško služ-bo z orožjem, kakor tudi onih, ki so že potrjeni, je izključen. Natančnejši podatki so razvidni iz tozadavnega razglasa, ki se objavi te dni v uradnih listih in ki je tudi na vpogled pri vseh c. kr. okrajnih glavarstvih, pri mestnem magistratu v Ljubljani in pri ravnateljstvih pomožnih uradov c. kr. deželnih vlad oziroma na-mestnij.

Razgled.

— **Nemška šola v Rimu** zaprta. Ko-respondenčni urad piše: Wolffov urad po-roča iz Rima: Tukajšnja nemška šola se zapre, ker primanjkuje učiteljev. Pouk odpade, dokler ne dobe nadomestila.

— **Bolgarske sirote.** »Echo de Bul-garie« javlja: Uradna statistika izkazuje, da je na Bolgarskem 71.929 otrok, ki so jim očetje padli v zadnji vojni. Med temi je 45.000 otrok iz tako ubožnih družin, da jih mora država podpirati. 2730 teh otrok nima ne očeta ne matere.

— **Znamenit geograf umrl.** Češki listi priobčujejo vest, da je v Nišu umrl znani geograf dr. Jovan Cvijič, vseučiliški pro-fesor v Belgradu. Cvijič je izdal mnogo strokovnih del, zlasti znamenite pa so bile njegove narodopisne študije iz Makedo-nije, ki jo je neštetokrat prepotoval in po-znal kakor malokdo. Kot geograf je bil na glaslu velikega učenjaka. Na kakšni bo-lezni je umrl profesor Cvijič, ni pove-dano.

— **Ranjene oči v vojni.** Dvorni svenik prof. dr. E. Gross je predaval o ranjenih v oči v vojni. Med drugim je dejal: Število ranjencev v oči v vojni je v zadnjem de-setletju stalno naraščalo. V ameriški vojni za svobodo je tvorilo ranjenih v oči 3% vseh poškodb, v nemško-francoski vojni leta 1870. 1%, v rusko-japonski vojni 2%,

v balkanski vojni pa še več. V sedanji svetovni vojni opazujemo nadaljno naraščanje. Samo v budimpeštanski univerzni javni kliniki št. 1 je bilo v prvi polovici sedanje vojne 500 v oči ranjenih; od teh ranjenih vojakov jih je oslepel 6% na obe oči, 60% pa na eno oko. To je posledica modernega bojevanja. Oči rani in po-škoduje večidel strel. Strel od strani v oko je navadno smrten. Čelnega strela je navadno žrtev eno oko ali časih tudi obe oči. Če je ranjeno eno oko in se vname, je nevarnost še za drugo oko, zato mora biti neozdravljivo oslepel oko zaradi zdravega očesa odstranjeno. Da se take operacije naši vojaki nikdar ne branijo, priča o njih zdravem razumu in junaštvu. Svoječas so skrbeli za oslepele ljudi s tem, da so države zanje gradile azile. Ali osle-peli ljudje se morajo vrniti življenju in delu. In to je povsem mogoče, saj so bili: Fawcett, poštni minister v Gladstonovem kabinetu, Milton, pesnik »Izgubljenega raja«, Avguštin Thierry, zgodovinar, Sau-derston, profesor matematike, Rodenbach, član belgijskega parlamenta — sami slepci.

— **Društvo »Freie Schule«** je imelo v svojem domu na Dunaju 10. (jubilejsko) glavno skupščino. »Freie Schule« ima se-daj čez 20.000 članov v 248 podružnicah.

— **Profesor Jaroslav Vješin.** Iz Sofije poročajo: Bivši profesor na šoli lepih umetnosti v Sofiji, slikar Jaroslav Vješin, je umrl. Pred približno 14 dnevi ga je za-del mrtvoud. Vješin, ki je bil v 55. letu starosti, je bil rojen v Vrani na Češkem. Študiral je v Pragi in v Monakovem, kjer se je pozneje tudi nastanil. Bil je odličen učenec Pilotysa in je bil po poklicu v So-fiji imenovan za dvornega slikarja kralja Ferdinanda; pozneje je bil Vješin kot voj-ni slikar pridružen bolgarskemu generalne-mu štabu s činom polkovnika. Vješin je dosegel velike uspehe zlasti s ciklom lov-skih slik, ki jih je napravil za umrlega prestolonaslednika nadvojvodo Franca Ferdinanda, in s ciklom »Slavnosti povod-om zavzetja prelaza Šipke«, ki je bil raz-stavljen tudi v St. Louisu in Lättichu. Vješin je bil odlikovan z več redovi in ko-lajnamami.

— **Angleško otroško delo.** V angleški javnosti sedaj živahno razpravljajo o vprašanju, kako bi se najbolje vzgojilo otroke za naloge velike dobe. »Daily Chronicle« stavlja predlog, ki je jako in-teresan. Otroci, piše list, naj v prvi vr-sti pomagajo drugim otrokom. V tej sme-ri morejo storiti mnogo. Oni lahko po-pravljajo stare igrače, šivajo zimске oble-ke in povablajo ubožnejše otročiče na ju-žine. Seveda naj jih pri delu nadzorujejo starejši. Seveda se mora zgoditi to na fin način in pustiti otrokom najširšo možnost, da napravijo vse iz lastnega nagiba. Neka dama londonske družbe je že organizirala tedensko otroško delavno družbo. Dečki in deklice napravljajo stvari za uboge otroke, šivajo in pletejo z veliko pridnost-jo in veliko spretnostjo in so napravili že dosti oblek. Otroci so jako pridni pri tem delu. Malčke se lahko porabi tudi za kaka lažja dela na polju. Dečki naj plevejo ple-vel in skrbje za red na vrtovih. V devet do deset letnjih se bo opazilo, da se otro-ke za ta dela vzgoji ravno tako lahko ka-kor odrasle ljudi.

— **Profesor Karel Lamprecht.** V Lip-skem je umrl znani nemški zgodovinar profesor Karel Lamprecht, 59 let star. Njegovo glavno delo je »Deutsche Ge-schichte«.

— **Stoletnica hrvatskega književnika.** Dne 29. aprila je poteklo 100 let, odkar se je v Dubrovniku rodil hrvatski pesnik Anton Kazali. Njegova glavna dela so: pesem »Čoso«, »Sirotica Lopujska«, »Zlatka«, »Glas iz pustinje«, »Grobnik«. in »Cvjet neimeni«. Dopršil je tudi pre-vod Homerjeve Iliade. Kazali je bil ilirec in velik rodoljub. Umrl je v Dubrovniku 17. januarja 1894.

— **Slavni učitelj civilnega prava** na praški češki univerzi, dvorni svetnik in član gospodarske zbornice profesor dr. Emil Ott, je slavil te dni svojo sedemde-setletnico.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Za p. n. naročnike, ki so plačali pol-letno naročnino, priložimo v prihodnji (11. št.) položnice. Oni pa, ki še niso pla-čali letošnje ali prejšnje lanske naročnine, naj to store čimprej, sicer moramo list brezobzirno ustaviti. List moramo tiskar-ni redno plačevati, sicer nam ustavi tisek. Upravištvu.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugo-slovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.